

Teološka razmišljanja

I. del

Verske resnice

3 - Kristusova agonija in posmrtno telesno poveličanje

B - Poveličanje Kristusovega telesa v votlini groba

V bogoslužnem molitveniku se nahaja za sredo 27. navadnega tedna pri bogoslužnem branju berilo, vzeto iz pisma sv. Ignacija, živečega približno med leti 34 in 110, naslednika sv. Petra papeža na antiohijskem sedežu, vernikom v azijski Tralliji iz ječe v Smirni, ki podaja tudi najstarejšo in doslej neopaženo veroizpoved, sestavljeno v začetku II. stoletja: Verujem v »Jezusa Kristusa, ki se je resnično rodil iz Marije v rojstni hiši Davida, resnično jedel in pil, bil resnično preganjan pod Poncijem Pilatom, bil resnično križan, ko so ga gledala nebeška, zemeljska in podzemeljska bitja; ki je tudi resnično vstal od mrtvih, ko ga je njegov Oče obudil, kakor bo obudil tudi nas«.*

*Ignacij Antiohijski, *Pismo Tralcem*, 9. pog. Besedilo se nahaja v rščini in latinščini v *Enchiridion patristicum*, ki ga je izdal M. J. Rouët de Jounel, v Barceloni 1946, pod št. 51, po katerem sem tudi skušal popraviti slovenski prevod.

Nemalo preseneča, da se najlepša razlaga za trditev, da so Jezusa križanega »gledala nebeška, zemeljska in podzemeljska bitja«, nahaja v svetovni uspešnici *Life after life* (Življenje po življenju), ki jo je sestavil še sedaj živeči doktor medicine Raymond Moody, metodist, ki pa Ignacijeve veroizpovedi ni nikoli videl. Zbral pa je blizu 100 pripovedi pacientov, ki so doživeli navidezno smrt, in je takole spojil njihove izjave: »Klinično umrli človek najprej občuti, kako se z veliko hitrostjo giblje skozi dolg, mračen predor. Nato nenadoma dojame, da je zunaj svojega lastnega telesa, a še vedno v okolju, v katerem je bil tudi prej. Lastno telo

gleda nekako od daleč, kot gledalec. Potem opazi, da se novo telo zelo razlikuje od telesa, ki ga je bil pravkar zapustil. Kmalu pa se začne dogajati še nekaj drugega: nasproti mu prihajajo bitja, ki mu žele pomagati. Med njimi razpozna duhove sorodnikov in prijateljev, ki so umrli pred njim. Preplavljajo ga občutki veselja, ljubezni in pomirjenosti«. * V poglavju Srečanja z drugimi navaja še primer neke pacientke, ki je umirajoča opazila veliko množico ljudi, kako lebdiijo pod stropom. »Vse sem jih za življenja poznala in vsi so umrli pred menoj. Prepoznala sem svojo babico, deklo, ki je hodilo z menoj v šolo, in še mnoge druge sorodnike in prijatelje. Videla sem predvsem njihove obraze in občutila sem njihovo prisotnost. Videti je bilo, da so vsi veseli. Bil je srečen trenutek, čutila sem, da so prišli, da bi mi pomagali, ali pa, da bi me videli. Bilo je skoraj tako, kot da se vračam domov, oni pa so se zbrali, da bi me pozdravili in mi zaželeli dobrodošlico. Ves čas je bilo vse tako lahko in lepo. Lep in veličasten trenutek«. **

*Raymond Moody, *Življenje po življenju*, Zagreb 1983, 20-21.

**Prav tam, str. 44.

Med Ignacijem in Moodyjem pa lahko najdemo celo vrsto pobožnih pisateljev, ki bajajo, da vse duše umrlih pred Jezusovim vstajenjem ne bi mogle biti priče Jezusovemu križanju in njegovemu prestopu v raj, ker so že tisočletja poprej bile prisiljene spati in smrčati ter čakati, da jih Jezus takoj po svoji smrti obudi in poveliča, ali pa obsodi na strašne, po svojem izvirnem, od Adama in Eve podedovanem nagonu, nasilnosti izmišljene muke.

Prav tako mnogi pravoslavni, protestantski in katoliški pisatelji katekizmov gredo tako daleč, da si drznejo dvomiti o resničnosti Jezusove napovedi, da bo še isti dan po svoji smrti prešel v raj (Lk 23,43), ter ga pehajo v pekel, da v njem dopolni svoje trpljenje. Ta nezaslišani nauk izvajajo iz Lukovih Apostolskih del (2,31) v Vulgati, kjer je hebrejski izraz šeòl, po grško hades, bil preveden ne "elysium" (raj), ampak "infernus", to je spodaj v peklu, čeprav je Kristus bil pokopan v neki votlini, izdolbeni v kamniti steni na površju zemlje. Izraz šeòl tudi ne pomeni podzemlje, ampak "oni svet", ali drugi svet umrlih. V krščanstvu se je udomačila razlika med iti gor ali v nebesa, in iti dol, to je v pekel, ki je postal kraj muk in trpljenja za grešnike po telesni smrti. Tem so teologi začeli dodajati kot čuvaje satana in padle angele, čeprav jih apostola Janez in Pavel (Raz 12,4; Ef 2,2) opisujeta kot bivajoče na zemlji ali v ozračju. Isti teologi tudi nočejo niti slišati, kar učita sv. Avguštin in sv. Hieronim, da po Svetem pismu v večnosti ni ne prostornosti ne časovnosti.* In vendar se z njima strinjajo tudi moderne pripovedi

teh, ki so se iz klinične smrti vrnili v zemeljsko življenje, saj po Moodyju vsi »poudarjajo brezčasnost njihovega stanja zunaj snovnega telesa. Mnogi pravijo, da so sicer pripravljene svoje bivanje v duhovnem telesu opisovati s časovnimi izrazi, ker je človeški jezik pač časoven, da pa čas ni bil sestavni del njihovega doživetja, tako kot je v običajnem življenju.«**

*Avguštin, *Pismo vdovi Probi*, 8 (v bogoslužnem branju na 29. nedeljo med letom); Hieronim, *Komentar k Joelu 2,1* (PL 25,965): »Dan vesoljne sodbe je treba razumeti kot dan, ko bo sleherni od nas zapustil svoje telo. Na dan smrti se slehernemu primeri to, kar je za vse skupaj napovedano za poslednji dan.«

**Moody, *Življenje po življenju*, str. 38.

Zato tudi ni prav, da v onostranstvo vnašamo naše prostorninske pojme, kot na primer predsoba pekla (predpekel), ali prostor "nad peklom", ali "devet nadstropij pekla", ali različne stopnje vic, ali nebes. Prav tako se je treba sprijazniti z dejstvom, da sta očiščevanje v vicah in druga, končna smrt v "peklu" vezana še na čas.*

*O tem glej Bruno J. Korošak, *Jezusov prestop v raj* (Frančiškova pot 36), Nova Gorica 2013.

1 - Da bomo to prav umeli, moramo še pojasniti, da si Jezus ni preprosto prisvojil starozaveznih razlag posmrtnih stvarnosti, ampak jih je temeljito izpopolnil. Tako je na primer v Stari zavezi veljalo, da nihče ne more videti Boga in ostati živ (2 Mz 33,20.23). Zato so v Stari zavezi bogoznanci pravičnim po poslednji sodbi prisojali življenje samo na prenovljeni zemlji v ustrezno prikrojenem zemeljskem telesu, ki naj bi potekalo pod budnim očesom Stvarnika. Jezus pa takoj v začetku svojega javnega delovanja oznanja ljudem: »Blagor čistim v srcu, kajti Boga bodo gledali« (Mt 3,6). Brž po Jezusovem vnebohodu sv. Pavel zatrjuje Korinčanom (1 Kor 13,12), da bodo pravični po smrti gledali Boga »iz obličja v obličje«. Prav tako tudi sv. Janez (1Jn 3,2) trdi, da bodo verni, »ko se Bog prikaže, njemu podobni, ker ga bodo gledali takšnega, kakršen je«.

Sv. Janez pa v Razodetju 20,6 omenja, da se bodo tudi duše zakrknjenih grešnikov kmalu po telesni smrti združile s svojim telesom, ne za življenje, ampak za obsodbo in za "drugo smrt", ki je popolno izničenje. Jezus je o tem jasen: »Ne bojte se tistih, ki umorijo telo, duše pa ne morejo umoriti. Bojte se rajši tistega, ki more dušo in telo dati v propast kot smeti« (Mt 10,28). Jezus nas torej opozarja, naj se bojimo njegovega Očeta ne zato, ker more dušo in telo mrcvariti ali pražiti v

nekem peklu, ampak zato, ker more celotnega od mrtvih vstalega človeka pustiti propasti v "gehenu" (tako v izvirniku), to je predati uničenju, kakor odpadek v mestnem smetišču. Leta 612 pred Kristusom, je jeruzalemski kralj Jošija v svoji verski prenovi poljano ali dolino Hinnon, kjer so Hebrejci svoje sinove pobijali na čast Molohu, določil za odlagališče organskih in neorganskih odpadov mesta Jeruzalema. Na tem odlagališču so iz higijenskih razlogov odpadke stalno sežigali ("večni ogenj"). V organskih odpadkih so se takoj zaredili črvi (glej Mk 9,48). Čeprav je standardna slovenska biblija že leta 1997 izraz "gehena" prevedla kot "peklena dolina", slovenska teologija tega ni opazila. 22. junija leta 2008 je na istovetnost gehene s smetiščem delikatno opozoril dr. Zvone Štrukelj v tedniku Družina (v članku *Česa se nam je bati?*), pa vse zaman.

2 - Po 2. stoletju po Kristusu so oznanjevalci evangelija med Rimljani in Grki radi posegali po njihovih pripovedih o posmrtnem življenju. Med drugim jih je zajela Vergilova "Eneida", kjer je podrobno opisan sestop Eneja v podzemeljske prostore, ki naj bi se delili na Tartar ali naš pekel, na Elizij, kjer naj bi po smrti živeli vsi dobri, in na neke vrste vežo ali preddvor, kjer naj bi prebivali demoni in druge pošasti. Sestop Eneja jim je dal priliko, da tudi Kristusu pripišejo neki podobni sestop v limb in pekel, Vergilovi podzemni prostori pa, da na dolgo in široko opisujejo "prostore" pekla, vic in limba, v katerih naj bi duše umrlih trpele raznolike muke ali doživljale medle tolažbe. Latinska cerkev je te opise blagohotno sprejela, posebno potem, ko jih je pesniško predstavil Dante Alighieri v svojem *Božjem delovanju* (Divina commedia), ki je za nekaj stoletij postal edini katehetski in pridigarski priročnik za mnoge italijanske župnike.

Med Grki so naši oznanjevalci nad vse častili Platona, posebno zaradi njegovega priznavanja posmrtnega življenja in zagovarjanja večnega obstoja netelesnega sveta idej. Iz tega so mnogi latinski teologi zaključili, da je človekova duša neuničljiva, tako da je nebeški Oče prisiljen, da tudi grešne duše še po koncu tega sveta vzdržuje v nepopisnih mukah, skupno z njihovim voditeljem in mučiteljem satanom. Že pred letom 1948 je znani ruski filozof Nikolaj Berdjajev te zaključke odločno zavrgel kot nasprotne Svetemu pismu.* Sveti Pavel namreč trdi (1Kor 15,24), da bo pred koncem tega sveta Kristus uničil vse Bogu sovražne sile, angelske in človeške, zapadni teologi, zaljubljeni v klasike, pa nasprotno trdijo, da Jezus ni uspel premagati satana, ki bo po koncu tega sveta neomajno vladal v svojem kraljestvu in se naslajal nad mukami zakrknjenih grešnikov. Prav tako isti teologi trobijo, da bo kraljestvo dobrih večno trajalo s kraljestvom hudobnih, ker

jim ne pade v glavo, da je božja večnost nadčasovna in da bi zato satan, kot pol sveta vladar, moral biti skupaj z Bogom navzoč že pri stvarjenju sveta, prostora in časa ter v vse stvari vcepiti nagnjenje k zlu. Kljub temu, da je to vedno veljalo za zmotno, obstajajo teologi, ki v svoji zmedenosti sanjarijo, da bo ob koncu tega sveta Bog Oče prav s tem, da bo vzdrževal pri življenju satana in zakrknjene grešnike, izkazoval pred blaženimi svojo neskončno in neizmerno ljubezen do človeka. Zato bo še dolgo trajalo, preden bo Cerkev opustila to svojo prilagoditev verskih resnic klasični kulturi.

*Glej Nicolas Berdiaeff, *Vérité et Révélation*, Neuchâtel-Paris 1954 str. 145-157.

Da bi se ta doba čakanja vsaj malo skrajšala, je že leta 1976 prof. Hans Bietenhard* vsem duhovnim pisateljem predlagal, naj se ogibajo opisovati satana kot kralja, saj so ga teologi šele v srednjem veku napravili za poglavarja pekla; naj ne opisujejo muk in trpljenja pogubljenjih v peklu, kakor je to počel lažni sv. Peter v apokrifni Apokalipsi in za njim tudi sv. Ignacij Lojolski v svojih Duhovnih vajah, saj taka sadistična in fantastična opisovanja nimajo nobene opore v Svetem pismu.

*Hans Bietenhard, *Inferno*, v Dizionario dei concetti biblici del Nuovo Testamento, Bologna 1976, str. 858-859.